

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра економіки та безпеки підприємства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи,

проф. Гаврилюк С. В. _____

_____ 2013 р.

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалавра

галузі знань 0305 – Економіка і підприємництво

напрямок підготовки 6.030509 – “Облік і аудит”, 6.030508 – “Фінанси і кредит”,
6.030504 – “Економіка підприємства”

галузі знань 0306 – Менеджмент і адміністрування

напрямок підготовки 6.030601 – “Менеджмент”

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка підприємства» для студентів галузі знань 0305 – Економіка і підприємництво, напряму підготовки 6.030509 – “Облік і аудит”, 6.030508 – “Фінанси і кредит”, 6.030504 – “Економіка підприємства” галузі знань 0306 – Менеджмент і адміністрування, напряму підготовки 6.030601 – “Менеджмент”

” ____ ” _____, 2013 р. – с.

Розробники: Липич Л.Г., д.е.н., професор

Рецензент: Черчик Л.М., завідувач кафедри менеджменту, д.е.н., професор

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри
протокол № 11 від 04. 06. 2013 р.

Завідувач кафедри: _____ (Липич Л.Г.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією Інституту економіки та менеджменту
протокол № ____ від _____ серпня 2013р.

Голова науково-методичної
комісії факультету (інституту) _____ (Бегун С.І.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету

протокол № ____ від ____ . ____ . 20__ р.

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Економіка підприємства», складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «Бакалавр» галузі знань 0305 – Економіка і підприємництво, напряму підготовки 6.030504 “Економіка підприємства”.

Ефективність виробництва, досягнення підприємством найкращих результатів при найменших витратах, фінансової стабільності та високої конкурентоспроможності можливі за умови впровадження раціональної й обґрунтованої економічної політики. Лише ті підприємства, які враховують вимоги ринку, випускаючи продукцію, використовують сучасні досягнення в організації виробництва та прогресивні моделі мотивації персоналу, планують свою діяльність і реалізують інноваційно-інвестиційну діяльність, є успішними. Це, звісно, потребує фундаментальних та глибоких економічних знань, а отже, й відповідної підготовки фахівців з економіки.

Пропонована робоча програма відповідає типовій програмі дисципліни “Економіка підприємства” та рекомендована студентам вищих навчальних закладів економічного спрямування, які здобувають фахову освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра, спеціаліста, а також підприємців, менеджерів усіх рівнів і всіх, кого цікавлять питання управління підприємством.

Робоча програма є узагальненням напрацювань у сфері економіки та підприємництва.

Метою робочої навчальної програми є допомога студентам в отриманні ґрунтовних знань з економіки підприємств та практичних навичок у прийнятті економічно обґрунтованих управлінських рішень щодо підвищення ефективності господарювання.

Програма розрахована на навчання за кредитно-модульною системою, що відповідає вимогам Болонського процесу, який упроваджено у вищих навчальних закладах України. Зміст програми в логічній послідовності відображає структуру курсу. Виділено чотири модулі: “Економічні засади функціонування підприємства в системі ринкових відносин”, “Ресурсне забезпечення діяльності підприємства”, “Економічні основи виробничої діяльності підприємства”, “Економічні результати господарсько-фінансової діяльності підприємства та забезпечення його економічної безпеки”. Кожна тема робочої програми містить перелік теоретичних питань, їх виклад, завдання з індивідуальної роботи, тестовий контроль для перевірки знань, рекомендовану літературу до вивчення теми.

Автор поєднав під час висвітлення теоретичного матеріалу одночасно високий науковий рівень та доступність для того, щоб студенти краще опанували спеціальні знання про базові поняття господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Розроблені згідно з вимогами Болонського процесу тестові завдання (п'ять варіантів відповідей, з яких одна є правильною), сприятимуть глибшому засвоєнню студентами ґрунтовних знань із основних розділів прикладної економіки, набуттю вмінь, спрямованих на отримання заздалегідь намічених результатів господарювання шляхом оптимального використання трудових, матеріальних, фінансових й інших ресурсів підприємства. Їх рекомендується використовувати в процесі поточного, модульного й підсумкового контролю, самоперевірки знань.

Предмет: система принципів та методів розробки та реалізації економічних рішень, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності та прийняття управлінських рішень з питань обґрунтування, розробки, реалізації бізнес-проектів.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Економіка підприємства» пов'язана з дисциплінами техніко-технологічного напряму, оскільки передбачає знання студентами сучасної техніки і технологій; з дисциплінами організаційно-управлінського профілю, оскільки техніко-економічне обґрунтування будь-якого економічного рішення передбачає проектування організаційної і управлінської структури, розв'язання проблем господарської діяльності;

з дисциплінами «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Історія економічних вчень», «Бухгалтерський облік», «Фінанси».

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Економічні засади функціонування підприємства в системі ринкових відносин
2. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства
3. Економічні основи виробничої діяльності підприємства
4. Економічні результати господарсько-фінансової діяльності підприємства та забезпечення його економічної безпеки

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування здатностей самостійно мислити, приймати управлінські рішення, виконувати комплексні економічні розрахунки для ефективного здійснення господарської діяльності на рівні підприємств.

Завдання: вивчення господарських процесів, що відбуваються у виробничо-комерційних системах підприємств; закріплення комплексу економічних знань і засвоєння досягнень теорії та практики управління підприємствами.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

– Як в рамках кожного окремо взятого підприємства використовуються конкретні форма прояву господарської діяльності підприємства економічних законів і закономірності функціонування та розвитку суспільного виробництва;

– Необхідну сукупність теоретичних та практичних знань з ринкової економіки на сучасному етапі її розвитку в Україні;

– Теорію та практику господарювання, формування та використання виробничого потенціалу, матеріальних, трудових ресурсів.

вміти:

– Аналізувати результати господарської діяльності підприємства;

– Формувати шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства;

– усвідомити важливість світового досвіду економічної діяльності підприємств розвинутих країні;

– здобути знання про найважливіші чинники і критерії, які враховуються на різних стадіях життєвого циклу підприємства.

– працювати з науковою літературою; обґрунтовувати прийняті рішення;

– обґрунтувати власну точку зору, толерантно вести себе під час дискусії;

– вирішувати як абстрактні так і конкретні, реальні проблемні ситуації підприємств;

– використовувати набуті знання в реальному житті;

– творчо вирішувати економічні, організаційні та виробничі завдання господарської діяльності підприємства;

– вільного володіння понятійним апаратом;

– оперування термінологією під час виконання навчальних завдань та виступів на семінарах, конференціях тощо;

– розробляти стратегії розвитку діяльності підприємства;

– оцінювати ефективність діяльності підприємства;

– здійснювати поточне планування та оперативне управління реалізацією запропонованих заходів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 360 години / 10 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Тема 1. Підприємство в сучасній економічній системі

1.1. Економіка та її місце в суспільному житті

- 1.2. Сутність підприємництва як форми господарської діяльності
- 1.3. Принципи й механізми реалізації підприємницької діяльності

Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми

- 2.1. Теорія підприємства
- 2.2. Підприємство, його основні ознаки
- 2.3. Види й організаційні форми підприємств
- 2.4. Об'єднання підприємств

Тема 3. Зовнішнє середовище функціонування суб'єкта господарської діяльності

- 3.1. Сутність та характерні риси зовнішнього середовища підприємства
- 3.2. Характеристика складових частин зовнішнього середовища
- 3.3. Ринок як визначальна складова частина зовнішнього середовища
- 3.4. Державне регулювання діяльності підприємства
- 3.5. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства

Тема 4. Управління підприємством

- 4.1. Сутність, функції та принципи управління підприємством
- 4.2. Методи управління суб'єктами господарювання
- 4.3. Організаційні структури управління підприємствами, їх типи, принципи побудови
- 4.4. Виробнича структура підприємства

Тема 5. Планування діяльності підприємства

- 5.1. Методичні основи планування
- 5.2. Стратегічні плани підприємства
- 5.3. Поточне та оперативне планування
- 5.4. Бізнес-плани підприємства

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 6. Необоротні активи підприємства

- 6.1. Економічна сутність та склад необоротних активів підприємства
- 6.2. Оцінка необоротних активів підприємства
- 6.3. Спрацювання й відтворення необоротних матеріальних та нематеріальних активів (НМА та НеА)
- 6.4. Амортизація необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів підприємства
- 6.5. Ефективність використання основних засобів
- 6.6. Виробнича потужність підприємства та методи її визначення

Тема 7. Оборотні активи підприємства

- 7.1. Поняття оборотних активів підприємства, їх склад та структура
- 7.2. Нормування й оцінка запасів промислових підприємств
- 7.3. Методи оцінки запасів підприємства при їх вибутті
- 7.4. Ефективність використання оборотних активів

Тема 8. Персонал підприємства, його продуктивність праці

- 8.1. Поняття, класифікація та структура персоналу підприємства
- 8.2. Показники наявності та використання персоналу
- 8.3. Визначення чисельності персоналу та нормування праці
- 8.4. Методи визначення витрат робочого часу
- 8.5. Продуктивність праці та її планування
- 8.6. Чинники зростання продуктивності праці
- 8.7. Мотивування праці

Тема 9. Оплата праці на підприємстві

- 9.1. Поняття та структура заробітної плати
- 9.2. Тарифна система оплати праці
- 9.3. Форми та системи оплати праці
- 9.4. Змішані форми оплати праці
- 9.5. Механізм регулювання заробітної плати
- 9.6. Розрахунок середньої заробітної плати, нарахування та утримання із заробітної плати

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 10. Виробнича програма та збут продукції

- 10.1. Основні показники виробничої програми підприємства
- 10.2. Формування якості продукції
- 10.3. Забезпечення конкурентоспроможності продукції
- 10.4. Маркетингова діяльність підприємства

Тема 11. Організація виробництва продукції (надання послуг)

- 11.1. Організація виробничих процесів і виробничих циклів
- 11.2. Типи виробництв
- 11.3. Методи організації виробничих процесів
- 11.4. Розрахунок параметрів однопредметних потокових ліній

Тема 12. Витрати підприємства

- 12.1. Суть витрат, їх класифікація
- 12.2. Собівартість продукції та її види
- 12.3. Калькулювання собівартості

Тема 13. Ціна продукції. Ціноутворення в умовах ринку

- 13.1. Економічна сутність та функції цін
- 13.2. Види та структура ціни
- 13.3. Методи встановлення цін

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ГОСПОДАРСЬКО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

- 14.1. Капітал підприємства та його види
- 14.2. Фінансова діяльність підприємства
- 14.3. Дохід підприємства, його суть і види
- 14.4. Прибуток підприємства, порядок визначення та використання
- 14.5. Рентабельність підприємства
- 14.6. Ефективність діяльності підприємства

Тема 15. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства

- 15.1. Інвестиційна діяльність: сутність, суб'єкти та об'єкти
- 15.2. Інновації як об'єкт інвестиційної діяльності
- 15.3. Характеристика інноваційних процесів на підприємстві
- 15.4. Інвестиційні та інноваційні проекти підприємства
- 15.5. Показники ефективності інвестиційних та інноваційних проектів

Тема 16. Діагностика діяльності підприємства

- 16.1. Сутність діагностики підприємства: види, завдання, методи
- 16.2. Комплексна економічна діагностика діяльності підприємства
- 16.3. Діагностика ефективності управління підприємством

Тема 17. Економічна безпека підприємства

- 17.1. Сутність економічної безпеки підприємства
- 17.2. Система економічної безпеки підприємства
- 17.3. Служба безпеки підприємства
- 17.4. Оцінка економічної безпеки підприємства

Тема 18. Економічний ризик та управління ним

- 18.1. Сутність економічного ризику
- 18.2. Оцінювання рівня ризику
- 18.3. Управління ризиками

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік, іспит.

Залік і іспит проводяться у письмовій формі. Екзаменаційний білет містить: відкрите питання (5 балів за повну відповідь), 5 визначень (1 бал за повну відповідь на одне питання), 40 тестів (1 бал за кожну правильну відповідь, 2 задачі (5 балів за правильно розписану та розв'язану задачу з коментарем та висновком).

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання.

В процесі вивчення дисципліни використовують такі методи оцінювання навчальної роботи студента:

- поточне тестування та опитування;
- оцінювання виконання ІНДЗ;
- письмові залік та іспит.

5. Список джерел

1. Богиня Д. П. Основи економіки праці : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Д. П. Богиня, О. А. Грішнова. – К. : Знання-Прес, 2001. – 313 с.
2. Бойчик І. Економіка підприємства : [навч. посіб.] / Ірина Бойчик. – К. : Атіка, 2002. – 480 с.
3. Гетьман О. О. Економіка підприємства : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – К. : Центр навч. л-ри, 2010. – 488 с.
4. Господарський кодекс України №436-IV від 16.01.2003 : із змінами, внесеними згідно із Законами України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19–20, № 21–22, ст. 144.
5. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства : навч. посіб. / В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погрішук – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : ЦУЛ, 2012. – 304 с.
6. Економіка підприємств : підруч. / Ф. В. Горбонос, Г. В. Черевко, Н. Ф. Павленчик, А. О. Павленчик. – К. : Знання, 2010. – 463 с.
7. Економіка підприємства : навч. посіб. / [Ліпич Л. Г., Буняк Н. М., Геліч Н. В. та ін.] ; за заг. ред. Л. Г. Ліпич. 2-ге вид., переробл. і доп. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – 590 с. – (Посібники та підручники СНУ імені Лесі Українки).
8. Економіка підприємства : підруч. / за заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. - Суми : Університетська книга, 2012. – 864 с.
9. Економіка підприємства / [Покропивний С. Ф., Грещак М. Г., Колот В. М. та ін.] ; під заг. ред. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2001. – 457 с.
10. Економіка підприємства : підручник / [Петрович Й. М., Кіт А. Ф., Семенів О. М. та ін.] ; за заг. ред. Й. М. Петровича. – Л. : Новий світ-2000, 2004. – 680 с.
11. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. проф. Качана Є. П. – Т. : ТДЕУ, 2006. – 373 с.
12. Єсінова Н. І. Економіка праці : навч. посіб. / Єсінова Н. І. – Х. : Вид. група "Академія". 1999.
13. Завіновська Г. Т. Економіка праці : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Г. Т. Завіновська. – К. : КНЕУ, 2000. – С. 109–133.

14. Іванілов О. С. Економіка підприємства : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. С. Іванілов. – К. : Центр учб. л-ри, 2011. – 727 с.
15. Колот А. Мотивація персоналу : [підручник] / Анатолій Колот. – К. : КНЕУ, 2002. – 337 с.
16. Кузьмін О. Є. Основи менеджменту : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – К. : Академвидав, 2003. – 416 с.
17. Ліпич Л. Г. Організація виробництва: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ліпич Л. Г., Морохова В. О., Московчук А. Т. – Луцьк : РВВ ЛДТУ, 2002. – 256 с.
18. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України щодо організації матеріального стимулювання праці працівників підприємств і організацій № 23 від 29.01.2003 р.
19. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 : із змінами, внесеними згідно із Законами України // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17, ст. 112.
20. Про доплати і надбавки за науковий ступінь, знання та використання в роботі іноземної мови працівникам апарату органів державної виконавчої влади, прокуратури, судів, митної і податкової служби та інших органів : постанова Кабінету Міністрів України № 390 від 05.06.1995 р.
21. Про затвердження порядку обчислення середньої заробітної плати : постанова Кабінету Міністрів України №100 від 8 лют. 1995 р.
22. Про оплату праці : закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 17. – Ст. 121.
23. Семернікова І. О. Економіка підприємства : навч. посіб. / І. О. Семернікова, Н. В. Мешкова-Кравченко. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2010. – 312 с.
24. Сідун В. А. Економіка підприємства : навч. посіб. / В. А. Сідун, Ю. В. Пономарьова. – [2-е вид., переробл. та доповн.]. – К. : Центр навч. л-ри, 2006. – 356 с.
25. Тимош І. М. Економіка праці : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Тимош І. М. – Т. : Астон, 2001. – 347 с.
26. Цивільний кодекс України : із змінами, внесеними згідно із Законами України // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
27. Шваб Л. І. Економіка підприємства : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. І. Шваб. – К. : Каравела, 2011. – 416 с.
28. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. М. Яркіна. – К.: Видавництво Ліра-К, 2013. – 497с.

РЕЦЕНЗІЯ

на робочу програму навчальної дисципліни
«Економіка підприємства»
для студентів галузі знань 0305 – Економіка і підприємництво, напряму підготовки
6.030509 – “Облік і аудит”, 6.030508 – “Фінанси і кредит”, 6.030504 – “Економіка
підприємства” галузі знань 0306 – Менеджмент і адміністрування, напряму
підготовки 6.030601 – “Менеджмент”

Укладач д.е.н., професор Ліпич Л. Г.

Обсяг навчальної програми:

- кількість сторінок – 8,
- кількість літературних джерел – 28.

Навчальна програма дисципліни розроблена на основі типової навчальної програми дисципліни.

У програмі сформульовані вимоги до знань та вмінь студентів, які відповідають професійному спрямуванню підготовки бакалаврів.

Формування мети та завдань дисципліни чітке. Завдання вивчення курсу спрямовані на оволодіння сучасними методами та прийомами економіки підприємства.

Структура та зміст тематичного курсу дозволяють комплексно підійти до вивчення дисципліни.

У роботі передбачений порядок застосування поточної та підсумкової форм контролю знань студентів.

Запропоновані літературні джерела, на яких базується тематика курсу, є достатніми для вивчення курсу студентами.

Формування питань для контрольного опитування, курсової роботи і завдань для самостійної роботи студентів відповідають розробленому теоретичному та практичному плану вивчення дисципліни.

Серед позитивних сторін програми можна виділити вдало підібрану тематику курсу, що дозволяє комплексно підійти до вивчення дисципліни.

Негативних особливостей програми не виявлено.

Загалом робоча навчальна програма дисципліни «Економіка підприємства» для галузі знань 0305 – Економіка і підприємництво, напряму підготовки 6.030509 – “Облік і аудит”, 6.030508 – “Фінанси і кредит”, 6.030504 – “Економіка підприємства” галузі знань 0306 – Менеджмент і адміністрування, напряму підготовки 6.030601 – “Менеджмент” відповідає вимогам та може бути застосована при вивченні курсу.

Рецензент

Л. М. Черчик